

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Crisis in de handhaving?

Stam, M.

Citation

Stam, M. (2003). Crisis in de handhaving? *Bestuurskundige Berichten*, 18(3), 16-17. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211069>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211069>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

ACHTERGROND

Crisis in de handhaving?

Op 24 april jongstleden, stortten vijf balkons van het Patio Sevilla complex in Maastricht naar beneden. Alhoewel de instorting waarschijnlijk te wijten valt aan een constructiefout van het één jaar oude gebouw, hebben politici in Rotterdam niet alleen om een onderzoek gevraagd naar de precieze oorzaak van het ongeval, maar ook om een onderzoek dat de kwaliteit van de gemeentelijke dienst bouw- en woningtoezicht onder de loep neemt. De voorzitter van de CDA-raadsfractie G. van Rens heeft twijfels over de kwaliteit van de bouwinspectie en de intenties van controles, *'inspecteurs zijn nog geen 20 procent van hun tijd op bouwplekken. De rest van de tijd zitten ze achter hun bureau'* (de Volkskrant, 26 april 2003). Ook stelt hij dat er te weinig inspecteurs zijn, *'Maastricht is één grote bouwput. Dat valt niet meer te controleren met achttien inspecteurs. Maar dat neemt niet weg dat je er als overheid wel toe verplicht bent. De burger moet erop kunnen vertrouwen dat de overheid die taak goed uitvoert'* (de Volkskrant, 26 april 2003).

Het incident in Maastricht is niet de eerste keer dat er getwijfeld wordt aan het toezicht van de gemeente op het handhaven van de regelgeving. In de media wordt het incident in Maastricht vergeleken met het instorten van het parkeerdak van het motel Van der Valk in Tiel op 10 februari 2002. Het ongeval in Tiel riep destijds vragen op over het toezicht waar de lokale overheid verantwoordelijk voor is. Uit onderzoek bleek dat de dienst bouw- en woningtoezicht van de gemeente Tiel laks was geweest met het uitvoeren van haar vergunningenbeleid en daarmee de veiligheid van de gasten van het motel in gevaar had gebracht. In de media werd gesproken van *'opnieuw een falende gemeente'* (NRC, 15 februari 2002).

"In de media werd gesproken van opnieuw een falende gemeente"

Niet alleen het incident in Tiel werd als vergelijkingsmateriaal gebruikt, het ongeval in Maastricht werd ook vergeleken met de Vuurwerkramp in Enschede en de

Nieuwjaarsbrand in Volendam. Op 13 mei 2000 explodeerde de vuurwerkfabriek S.E. Fireworks in de Enschedese woonwijk Roomburg. Volgens de onderzoekscommissie had de gemeente niet genoeg voorzorgsmaatregelen genomen en de vergunningen niet zorgvuldig gecontroleerd. Een uitgelekt rapport van het ministerie van VROM suggereerde dat de gemeente een gebrekkige controle zou hebben uitgevoerd. De gemeente beschuldigde op haar beurt Den Haag van het voeren van een welbewuste strategie om de aandacht af te leiden van de verantwoordelijkheid van het ministerie en wees op de gebrekkige wetgeving (De Volkskrant, 2 juni 2000).

Ook bij de Nieuwjaarsramp in Volendam, waarbij een brand op nieuwjaarsnacht 2001 in café 't Hemeltje dodelijke slachtoffers eiste, werd de gemeente beschuldigd van het falen in haar preventiebeleid en het bewust niet toepassen van regels (De Volkskrant, 22 juni 2001). De onderzoekscommissie die werd ingesteld om de ramp te onderzoeken concludeerde dat het café niet de benodigde vergunningen hadden dat de gemeente actiever had moeten zijn in haar preventiebeleid.

Alhoewel deze vier incidenten losstaande gevallen zijn, lijkt er sprake te zijn van een dieper liggende oorzaak, namelijk problemen met het handhavings- en toezichtbeleid van de

VROM regelgeving. Na elk incident wordt geconcludeerd dat problemen zijn met het toezichts- en handhavingsbeleid van gemeenten. Zo pleitte Marten Oosting, de voormalig Nationale Ombudsman, al in het onderzoeksrapport naar aanleiding van de Vuurwerkramp in Enschede voor een cultuuromslag in ambtelijk Nederland. *'De overheid moet ophouden overtredingen door de vingers te zien - zoals de gemeente Enschede jarenlang de milieuovertredingen van vuurwerkbedrijf S.E. Fireworks door de vingers zag - want regels zijn er niet voor niets'* (NRC, 15 februari 2002). Na de ramp in Volendam, een jaar na de ramp in Enschede, trok de commissie Alder nagenoeg dezelfde conclusie als Oosting. De commissie stelde dat *'vertrouwen is geschonden en (...) ook dat*

"Vertrouwen is geschonden en dat is niet voor het eerst."

is niet voor het eerst' (Rapport van de Commissie Onderzoek Cafébrand Nieuwjaarsnacht 2001). Na het ongeval in Tiel trok Oosting weer aan de bel en sprak van *'opnieuw problemen met de handhaving van regels'* (NRC, 15 februari 2002). Volgens Oosting blijkt door rampen telkens weer dat gemeenten strenger moeten handhaven. *'Regels zijn regels. En de overheid is ervoor die regels te handhaven'* (NRC, 15 februari 2002). Het ongeval in Maastricht doet precies dezelfde stof opwaaien als de incidenten in Enschede, Volendam en Tiel.

Behalve deze vier grote incidenten zijn er nog andere affaires waarin getwijfeld wordt aan het toezicht op en de handhaving van de VROM-regelgeving. Zo bleek de gemeente Dordrecht te kort te schieten in haar toezicht op de bouw van vijftig woningen, die voor het overgrote deel

ACHTERGROND

onbewoonbaar bleken (NRC, 26 april 2003). Ook in de gemeente Maastricht kwam er nalatigheid van de gemeente aan het licht toen bleek dat het dak van de parkeergarage Vrijthof jarenlang te zwaar belast werd, waardoor er risico voor instorting was. Deze ongevallen hebben echter minder media-aandacht gekregen dan de incidenten in Enschede, Volendam, Tiel en Maastricht.

Na elk incident worden er dwarsverbanden getrokken met vorige incidenten en laait dezelfde discussie op, namelijk hoe is het gesteld met het gemeentelijke toezicht op en handhaving van de VROM regelgeving? Zou het niet zo zijn dat deze vier losstaande incidenten symptomen zijn van een dieper liggend probleem bij dit gemeentelijke toezicht? Onderzoek uitgevoerd door de inspectiedienst van het ministerie van VROM suggereert dat dit inderdaad het geval is. Jaar in jaar uit blijkt uit onderzoek van de inspectiedienst dat gemeenten te weinig prioriteit leggen bij de bouw- en woningtoezicht. In de ideale situatie behoren de bouw- en woningtoezicht diensten de bouw-

Maar gaat het hier ook om een institutionele crisis? Hierbij is het van belang een onderscheid te maken tussen een objectieve en subjectieve crisis. Is het aantal incidenten werkelijk meer dan, stel, tien, twintig jaar geleden? Of lijkt dat nu alleen maar zo? Na de rampen in Enschede, Volendam, Tiel zijn er veel maatregelen genomen om de handhaving en toezicht van gemeenten te onderzoeken en te verbeteren. Echter, omdat er bij elk nieuw incident dwarsverbanden worden gelegd naar eerdere incidenten lijkt het alsof de handhaving en toezicht niet verbeterd is en dat het probleem blijft bestaan. Het cumulatieve effect van de incidenten en het teruggrijpen naar vorige incidenten bij een nieuw ongeval heeft ertoe geleid er in de publieke opinie sprake is van een subjectieve crisis. Beleidsmakers vechten tegen de spreekwoordelijke bierkaai om het publiek ervan te overtuigen dat het wel goed zit met gemeentelijke toezicht en handhaving. Het is de vraag hoe deze problematiek zich zal ontwikkelen, het nadeel van crises is dat je ze niet kunt voorspellen.

"Beleidsmakers vechten tegen de bierkaai van de publieke opinie."

plannen te toetsen, vergunningen af te geven en toezicht te houden op de bouw. VROM behoort op haar beurt de gemeenten te controleren. Uit de onderzoeken van VROM komt naar voren dat het bouw- en woningtoezicht bij de meeste gemeenten matig is georganiseerd (Inspectie Bouwregelgeving, landelijke rapportage 2001).

Er kan dus worden gesproken van een probleem bij het gemeentelijke toezicht van de VROM regelgeving.

BRONNEN

Rapport van de Commissie Onderzoek Cafébrand Nieuwjaarsnacht 2001 (Commissie Alders), Cafébrand Nieuwjaarsnacht, juni 2001

Inspectie Volkshuisvesting, Inspectie Bouwregelgeving, landelijke rapportage 2001, 2 april 2002

Webpagina: www.nrc.nl

Webpagina: www.volkskrant.nl

Marije Stam

Prioriteit in handhaving.